

kunnen als volgt worden samengevat: Relaties tussen mensen worden gekenmerkt door onpersoonlijke eenvormigheid en onderlinge concurrentie; in de sociale hiërarchie overheersen eenzijdige afhankelijkheidsrelaties; arbeid wordt verricht onder externe prikkels; deze maatschappij kent een vanzelfsprekende orde, die niet nader verklaard en onderzocht wordt op zijn oorzaken en structuren, en evenmin op innerlijke tegenstellingen, conflicten of alternatieven en is superieur aan iedere andere kulturele bestaanswijze.' (pag. 154.)

Als u wilt weten hoe dit allemaal in de praktijk gestalte krijgt, moet u het boek zelf maar lezen. Dat moet u trouwens toch, want u bent VONlid en dus geïnteresseerd in emancipatorisch onderwijs. Welnu, aan de discussie over dat onderwijs levert Jansen een belangrijke bijdrage (zie bijvoorbeeld de laatste paragraaf van het boek).

Eigenlijk zou ik iedereen die geïnteresseerd is in onderwijs aan willen raden dit boek te lezen. Maar ik wil daarbij dan nog wel het volgende vertellen. Jansen laat op overtuigende manier zien welke sociale betekenis bepaalde klassesituaties hebben. Wat je als lezer na kennisname daarvan graag zou willen weten, is wat je er verder mee moet doen. Je zou je bijvoorbeeld af kunnen vragen hoe je bepaalde types communicatiesituaties die Jansen beschrijft, systematisch zou kunnen vermijden als de culturele oriëntatie die eruit spreekt je niet zint, of als dat wel het geval is, hoe je die situaties dan zou kunnen stimuleren. Daarover zegt het boek weinig of niets. Simpel en alleen omdat Jansen zich niet bevoegd acht op het terrein van de methodiek en de didactiek.

Voorlopig blijven we dus wel met die vragen zitten.

Met Jansen kunnen we alleen maar hopen 'dat mensen die zich op dat terrein beter thuis voelen, zich aangesproken zullen voelen door de uitdaging van onze bevindingen en zullen proberen om er didactiese konsekwenties aan te verbinden' (pag. 9).

Theo Jansen *Ideologische aanpassing in het basisonderwijs. Observaties in vier scholen* Nijmegen, werkuitgave SUN, 1975, 164 pag. Prijs f 12,50.

Bernard Schut UNDERSTANDING MASS MEDIA

Je kunt er natuurlijk over twisten of er in het moedertaalonderwijs aandacht moet worden besteed aan massa-media: krant, radio, televisie en dergelijke. Maar ik neem aan dat veel *Moer*-lezers mijn standpunt delen en dat er bij hen eveneens een grote behoefte bestaat aan bruikbaar lesmateriaal.

Toevallig liep ik tegen twee Amerikaanse schoolboeken aan, die naar mijn mening aan deze behoefte tegemoet komen. Ze bevatten talloze bruikbare lessuggesties. Vandaar deze korte bespreking. Het gaat om *Understanding Mass Media* van Jeffrey Schrank en *Newspaper Workshop* van Howard F. Decker.

Het eerste is van 1975 en bevat 260 pagina's; het tweede van 1972 en bevat 152 pagina's. Beide zijn bestemd voor het voortgezet onderwijs. Decker voor de eerste klassen, schat ik, Schrank voor de derde klas en hoger.

Beide zijn doe-boeken, met veel opdrachten, vooral gericht op het zelf verwerven en vervolgens toepassen van informatie. Schrank geeft meer achtergrondinformatie aan de leerling (steeds bijzonder leesbaar). Schrank biedt überhaupt meer dan Decker. Allereerst beperkt Decker zich tot één medium, de krant, terwijl Schrank er een achttal de revue laat passeren. Maar Decker is ook veel technischer, bij hem leer je vooral hoe een krant in elkaar zit. Schrank gaat het er allereerst om dat leerlingen zich in *hun* situatie bewust worden van de invloed van massa-media. Hij zit dan ook veel meer op de lijn van bijvoorbeeld Van Lint ('Wat mot die goser van me?' *Levende Talen* 297, april 1973), stelt vragen naar emoties waaraan geappelleerd wordt, naar verborgen waarde-oordelen en dergelijke. Kortom Schrank reikt verder.

En tenslotte, docenten die voorstander zijn van projectonderwijs (en een leerstofgebied als massa-media lijkt mij bijzonder geschikt voor projectonderwijs) zullen, zeker met Schrank, uit de voeten kunnen.

Jeffrey Schrank *Understanding Mass Media* National Textbook Company, 8259 Niles Center Road, Skokie Illinois 60076

Howard F. Decker *Newspaper Workshop: understanding your newspaper* Globe Book Company, 175 Fifth Avenue, New York, NY 10010

Jan Sturm
&
Hans Verweij

SOCIOLINGUISTIEK VOOR MOEDERTAALDOCENTEN

'Feministen staan vaak op gespannen voet met de taal. Eén van de stenen des aanstoots is het feit dat je "de mens" zegt wanneer je een man of een vrouw bedoelt, maar "het mens" uitsluitend als het over een vrouw gaat' (R. Reinsma 'Wijze vrouwen en witte pieten' in: *NRC-Handelsblad* 2 februari 1977). Als je — feminist of niet — over dit 'boeiende' probleem, dat je door je krant wordt aangeboden, wil nadenken, ben je op je eigen manier bezig met sociolinguïstiek. Maar zonder dat je dat misschien weet, doe je dat veel vaker, zeker als je iets met onderwijs te maken hebt. Om maar te zwijgen van moedertaalonderwijs.